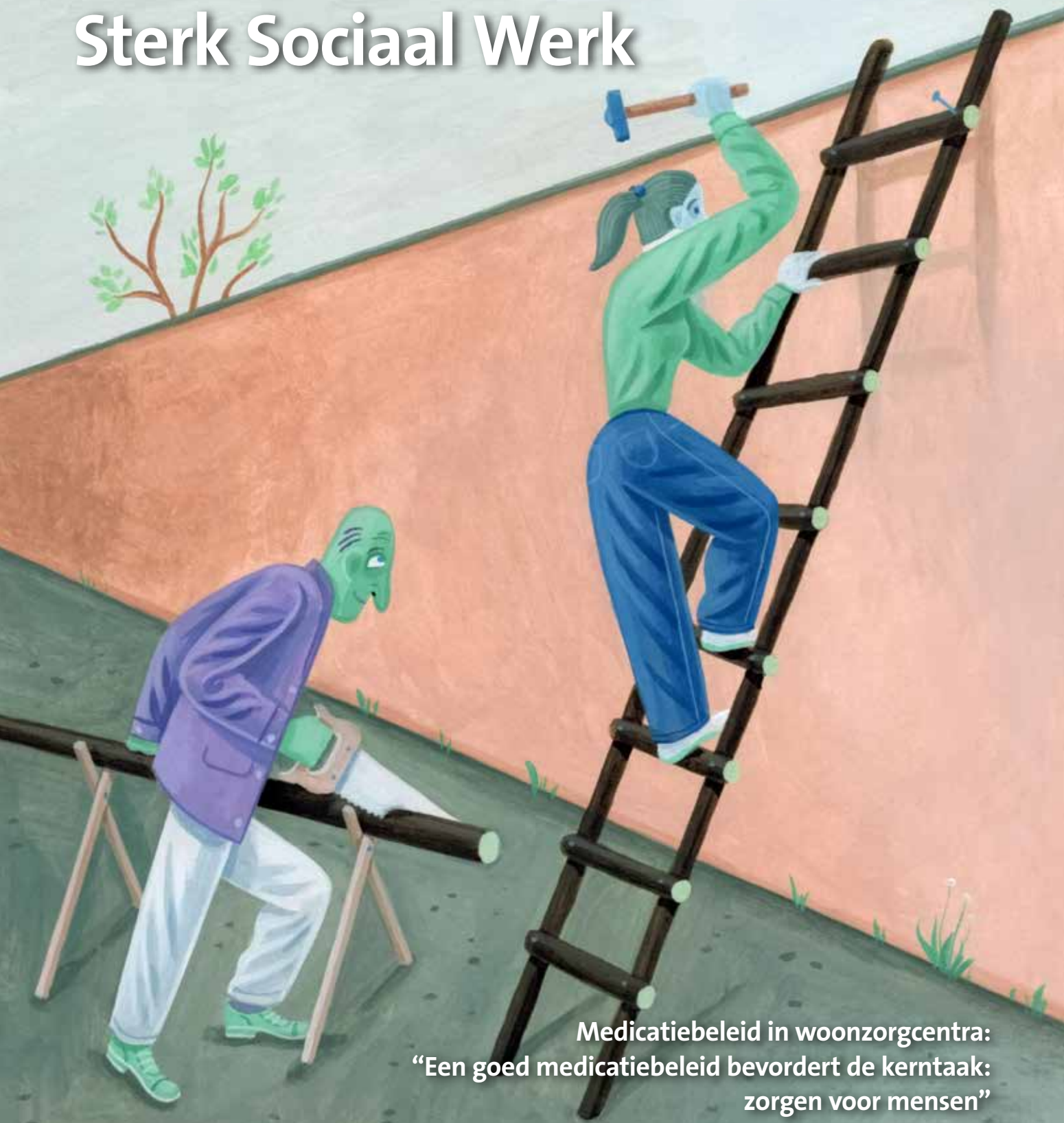


APRIL - MEI 2025
NR.173

Weliswaar.be

WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSMAGAZINE VOOR VLAANDEREN

Sterk Sociaal Werk



Medicatiebeleid in woonzorgcentra:
“Een goed medicatiebeleid bevordert de kerntaak:
zorgen voor mensen”



© Stephan Vanfleteren

TROTS OP HET HARDE WERK IN DE ZACHTE SECTOR

Sociaal werkers vind je overal: in de gezondheidszorg, de jeugdhulp, de armoedebestrijding, de huisvesting, het onderwijs... Wat ze in al die sectoren gemeen hebben, is dat ze werken aan de realisatie van mensenrechten en sociale rechtvaardigheid. Hun werk doet ertoe: elke dag maken zij voor veel mensen het verschil.

Opbouwwerker Rukhsana is een van de getuigen in ons dossier. Zij kwam als negenjarig meisje vanuit Pakistan naar België en helpt nu in het project Sterk Onderwijs anderen over drempels waar ze ooit zelf over moest. “Een mama die sinds

een paar jaar in België woonde, wilde vrijwilligerswerk doen om haar Nederlands te verbeteren”, vertelt Rukhsana. “Ik zorgde ervoor dat ze kon meehelpen in de refter van de school. Zo veranderde ze van een ‘moeilijk bereikbare mama’ in een geëngageerde mama.”

Britt is contextwerker in de gesloten gemeenschapsinstelling in Mol en maakt er een punt van om de maatschappij ervan bewust te maken dat problematisch gedrag niet in een vacuüm bestaat. “Er zit altijd een mens achter, met een verhaal en een soms loodzware rugzak”, zegt ze.



MEDICATIEBELEID

MEDICATIEBELEID IN WOONZORGCENTRA

In woonzorgcentra wordt medicatie uit handen genomen van bewoners: zowel de aankoop, de bewaring als de verdeling. Een complex proces waarbij fouten kunnen gebeuren en voorzichtigheid geboden is. “Een goed medicatiebeleid bevordert de kerntaak: zorgen voor mensen”, aldus Veerle Foulon (KU Leuven).



JEUGDRECHTERS

MIJN JEUGDRECHTER

Het is een hardnekkig cliché. Wie bij de jeugdrechter terechtkomt, zal wel iets mispeuterd hebben. Toch heeft de meerderheid van die kinderen en jongeren niets verkeerd gedaan. Ze hebben de pech dat ze in een verontrustende opvoedingssituatie opgroeien. Sydney was één van hen en vertelt ons over haar leven: “Het is niet omdat je nu in een instelling zit, dat het tien jaar later nog slecht met je moet gaan. Maar je moet zelf de klik maken.”

“Maar als een jongere zich plots kwetsbaar durft op te stellen of iets belangrijks deelt, dan weet je dat het de goede richting uitgaat.”

Als straathoekwerker is Matthias er onvoorwaardelijk voor zijn gasten, in goede en slechte tijden. Ze vinden altijd een luisterend oor bij hem en hij neemt echt de tijd om mensen te leren kennen. “Daardoor ga je hen ook zien als een compleet persoon en niet als een bundel problemen”, aldus Matthias.

Labolobo is een Brusselse organisatie die staat voor intergenerationele solidariteit, wat meteen ook het wereldwijde thema voor Social Work Day was dit jaar. Vrijwilliger Anniek is ervan overtuigd dat de uitspraak ‘it takes a village to raise a child’ eigenlijk geldt voor alle generaties. “Ouderen verdienen een actieve rol in de samenleving”, vindt ze. “En als je generaties samenbrengt, gebeurt er iets bijzonders.”

Naar aanleiding van World Social Work Day organiseerden het Vlaams Platform Sterk Sociaal Werk en de regionale platformen

verschillende activiteiten waarin sociaal werkers hun harde werk in de zachte sector konden tonen: leermomenten, wandelingen langs inspirerende plekken, activiteiten die sociaal werkers samenbrengen. Zo kunnen sociaal werkers blijven doen waar ze goed in zijn: mensen vooruit helpen en hen sterker maken, zodat ze weer hun eigen weg kunnen vinden.

Op weliswaar.be lees je nog meer getuigenissen van sociaal werkers.

Liesbeth Van Braeckel,
Hoofdredacteur *Weliswaar*



11

DOSSIER

STERK SOCIAAL WERK

Sociaal werkers vind je overal: in de gezondheidszorg, jeugdhulp, armoedebestrijding, huisvesting en onderwijs. Hun werk doet ertoe: elke dag maken zij voor veel mensen het verschil. Zoals straathoekwerker Matthias in dit dossier getuigt: “Ik ben er voor mijn gasten in goede en slechte tijden – onvoorwaardelijk, een beetje zoals in een huwelijk.”



26

DE ESSENTIE

DE ESSENTIE VOLGENS VINCENT FIERENS

Vincent Fierens is presentator bij Qmusic. Vorig jaar moest hij daar een tijdje mee stoppen omdat hij de diagnose teelbalkanker kreeg. Net als heel veel jonge mannen tussen 15 en 35 wist hij toen ook niet dat die kanker vooral in zijn leeftijdsgroep voorkwam. “Mijn traject in de zorg was van begin tot einde een positieve ervaring”, aldus Vincent.



28

DENKERS IN WELZIJN

DE DENKER: JILL COENE

Niemand wil dat armoede bestaat. En toch blijft het een hardnekkig fenomeen, zelfs in een rijk land als België. Armoede is ook niet eenduidig. Iedereen die met armoede te maken krijgt, heeft een eigen verhaal. “Er bestaat geen knop die je kan indrukken om armoede op te lossen”, aldus socioloog Jill Coene (USAB/UAntwerpen).

Omslagillustratie Pieter Van Eenog

Een kwaliteitsvol medicatiebeleid is meer dan zeggen ‘hier zijn uw pilletjes’

MEDICATIEBELEID IN WOONZORGCENTRA

In woonzorgcentra wordt medicatie uit handen genomen van bewoners. Zowel de aankoop, als de bewaring en de verdeling vallen onder de verantwoordelijkheid van het woonzorgcentrum. Een complex proces waarbij fouten kunnen gebeuren en voorzichtigheid geboden is. POOMAH, een project rond optimalisatie van het medicatieproces in woonzorgcentra, werd opgericht om Vlaamse woonzorgcentra te ondersteunen in het verbeteren van de kwaliteit van hun medicatieproces.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Jan Locus

Veerle Foulon, decaan van de faculteit Farmaceutische Wetenschappen, schreef recent samen met andere onderzoekers van het POOMAH-project het boek *Hier zijn uw pilletjes*. Het project en het boek zijn het resultaat van een lang traject. “Zo’n tien jaar geleden zijn we ons voor het eerst gaan verdiepen in medicatiebeleid in woonzorgcentra”, steekt Veerle van wal. “We hebben een schema getekend van alles en iedereen die daarbij betrokken is en wat goed en minder goed loopt. Op basis daarvan hebben we ‘goede praktijken’ vastgesteld, en brachten we alle elementen in kaart die aanwezig zouden moeten zijn om het proces goed te laten

verlopen. Er werden een masterproef en doctoraatsthesis over het onderwerp geschreven en we gingen luisteren naar bewoners in woonzorgcentra.”

GEMEENSCHAPPELIJKE BASIS VOOR PERSOONLIJKE AANPAK

Was er voordien dan geen kader voor medicatiebeleid? “Gek genoeg niet”, aldus Veerle. “Ook niet internationaal. Er werd wel al onderzoek gedaan naar deelstappen zoals het voorschrijfgedrag, maar nooit eerder naar het geheel van het medicatiebeleid. Dat maakt het lastig voor woonzorgcentra om goed beleid te voeren, er was nood aan duidelijkheid en handvatten.” Dat wil niet zeggen dat alle woonzorgcentra vanaf nu hetzelfde schema zullen moeten volgen, aldus Veerle. “We moeten wel tot een soort gemeenschappelijke basis voor goede kwaliteitsvolle zorg komen. Hoe

woonzorgcentra dat praktisch vertalen? Dat moeten ze elk op hun eigen manier doen die past bij hun werking.”

Veerle vindt het belangrijk dat mensen die in de zorg werken, de persoon achter de bewoner blijven zien. “Er is veel betutteling, en er wordt al snel gezegd dat de bewoner eigen inspraak in het medicatieschema niet belangrijk zou vinden. Medicatie moet aangepast worden aan de levensdoelen die iemand nog heeft. Daarom hebben we ons boek ook doorspekt met uitspraken van bewoners, over hoe zij het zien en aanvoelen. Het is niet fijn als je plots alles uit handen moet geven in het woonzorgcentrum. Een woonzorgcentrum moet de balans vinden tussen ‘woon’ en ‘zorg’. Als het te veel naar wonen doorslaat, laat je bepaalde dingen misschien te veel op z’n beloop, zoals thuis. Als je te veel naar zorg overhelt, ga je meer op een ziekenhuis lijken, en dat is ook niet de bedoeling.”



VEERLE FOULON:

faculteit Farmaceutische
Wetenschappen KU Leuven:
“Registreren van medicatie
is geen administratieve last,
maar een garantie voor
kwaliteitsvolle zorg.”



REGISTRATIE ALS GARANTIE VOOR KWALITEITSVOLLE ZORG

Wie in de zorg werkt, gaat vaak gebukt onder administratieve druk. Formulieren en papieren invullen neemt vaak meer tijd in beslag dan hen lief is. Volgens Veerle mag je registratie niet zien als een last, maar is het een garantie voor kwaliteitsvolle zorg. “Je moet het ook niet zien als een ‘extra taak’, maar gewoon als een deel van de job. Het hoort er gewoon bij. Het vraagt misschien wat gewenning en soms wat multitasking, maar het moet gebeuren. De registratie hoeft ook niet altijd lappen tekst te bevatten. Soms kan het simpel: ‘Bewoner heeft nog steeds

pijn ondanks pijnstiller.’ Op die manier kan het op een overleg besproken worden. Zo kom je ook tot de kerntaak: zorgen voor mensen.”

Het boek is een inspiratiegids die je niet van voor naar achter hoeft te lezen. De eerste druk was een kleine oplage die als test verspreid werd over 100 woonzorgcentra. “We hopen op veel feedback, om dan in 2026 een volgende versie te kunnen uitbrengen die voor iedereen te koop zal zijn. We waren heel blij met de opdracht van het Departement Zorg om dit project te mogen doen. Ik hoop dat we hiermee een duurzaam initiatief op de rails hebben gezet.”

MEDICATIEBELEID ALS ONDERDEEL VAN ZORGINSPECTIE

Omdat medicatieprocessen altijd risico’s inhouden, maakt het medicatiebeleid ook onderdeel uit van inspecties die Zorginspectie uitvoert in woonzorgcentra. **Jimmy Swalens** van Zorginspectie legt uit: “Enerzijds controleren we het medicatiebeleid in de onaangekondigde inspecties die minstens om de vier jaar plaatsvinden. Anderzijds zijn er inspecties die plaatsvinden naar aanleiding van een klacht over medicatie bij de Woonzorglijn.”

Uit de inspecties blijkt dat er in het algemeen ruimte voor verbetering is.



Zorginspectie controleert praktijkgericht: werken de processen die de woonzorgcentra opgezet hebben? “Als er een inbreuk wordt vastgesteld, betekent dat niet meteen dat we met een slechtwerkende organisatie te maken hebben”, nuanceert Jimmy. “Het is wel een signaal waar de voorziening mee aan de slag kan gaan om de kwaliteit van zorg te verbeteren.”

WETENSCHAP, SECTOR EN OVERHEID SLAAN DE HANDEN IN ELKAAR

In 2024 kwam voor de derde keer een beleidsrapport over medicatie in woonzorgcentra uit met cijfers naar aanleiding van de inspecties. “In het eerste rapport waren de cijfers niet goed. We denken dat de woonzorgcentra daar wel van

schrokken en het als een soort alarm-signaal hebben gezien om hier extra aandachtig voor te zijn. In het tweede rapport zagen we duidelijke verbeteringen in de cijfers. We hadden gehoopt vorig jaar opnieuw een stijging te zien, maar het bleef bij een stagnatie. Daarom trokken we opnieuw aan de alarmbel. We hopen dat het POOMAH-project opnieuw tot verbetering zal leiden.”



JIMMY SWALENS, ZORGINSPECTIE:

“De theorie is simpel: zorg dat het juiste pilletje bij de juiste persoon terecht komt. In de praktijk is het een heel foutgevoelig proces.”

“De afdeling Woonzorg van het Departement Zorg heeft POOMAH uitgerold en de projectoproep kende een groot succes. Er waren veel meer kandidaten dan plaatsen. Koepelorganisaties organiseerden ook druk bijgewoonde webinars over het onderwerp. POOMAH is een mooi verhaal waarbij overheid, sector en wetenschap de handen in elkaar geslagen hebben.”

“Een woonzorgcentrum moet de balans vinden tussen ‘wonen’ en ‘zorgen’. Qua medicatie moet je de zaken niet op hun beloop laten zoals thuis, maar het moet ook geen ziekenhuis worden.”

FLEXIBELE ARBEIDSMARKT

De laatste jaren wordt de arbeidsmarkt steeds flexibeler en werken mensen vaak maar kort op één plaats, of hebben ze contracten bij verschillende woonzorgcentra. “Ook dat is zeker een aandachtspunt”, vindt Jimmy. “Om kwaliteit te garanderen, ontwikkelen voorzieningen afspraken en procedures die gevolgd moeten worden. Personeelsleden worden hierover geïnformeerd en volgen hier vorming rond, maar is dat nog haalbaar in deze tijden?”

“De praktijk heeft nood aan handvatten, en die komen er met de inspiratiegids *Hier zijn uw pilletjes*”, besluit Jimmy. “In theorie is het simpel: zorg dat het juiste pilletje bij de juiste persoon terecht komt. Maar in de praktijk is het een foutgevoelig proces.”

KLEINE INGREPEN, SNEL RESULTAAT

Zo’n fout lag aan de basis van een grondige herziening van het medicatiebeleid in woonzorgcentrum Corsala in Koersel. Waarnemend directeur **Marlies Vandermaesen** licht toe: “Na een incident kwam medicatiebeleid anderhalf jaar geleden heel snel bovenaan onze prioriteitenlijst. We hebben het toen meteen aangepakt, en gemerkt dat je met kleine aanpassingen snel tot betere resultaten kan komen.”

Wat hebben ze dan allemaal in detail bekeken? “In eerste instantie hebben we ons gefocust op traceerbaarheid van de medicatie, vanaf het moment dat ze bij ons binnenkomt. Hoe weten we welke medicatie voor wie is? Is er controle op toediening? Wordt er nagekeken wie welke medicatie krijgt? Wat gebeurt er als een pil niet genomen wordt? Dat hebben we allemaal grondig onder de loep genomen en bijgewerkt waar nodig.”

THUIS IN EEN ANDERE CONTEXT

“Toen we als een van de eerste woonzorgcentra in de pilootstudie van het POOMAH-project stapten, was het een van onze doelstellingen om het onthaal van nieuwe bewoners met hun mantelzorgers aan te passen. Op die manier werden zowel onze als hun verwachtingen duidelijker. Het is belangrijk dat de context van de bewoner betrokken wordt. Mensen komen vanuit een thuissituatie waar ze een hele hoop medicatie in de thuisapotheek hebben liggen. Ze gaan ervan uit dat ze dat gewoon meebrengen en dat wij dat overnemen, maar zo werkt het niet in de praktijk. Wij hebben een vaste apotheker die per dag medicatie in zakjes aanlevert. We kiezen ervoor geen volledige dozen medicatie te laten binnenkomen om zelf klaar te zetten, omdat dat erg foutgevoelig is. We leggen die werkwijze voor het verblijf in ons woonzorgcentrum uit aan de toekomstige bewoner en hun familie.”

Als we thuis hoofdpijn hebben, nemen we simpelweg een pijnstillertablet uit de kast. “De bewoners vragen dus soms ook aan familie om een doosje mee te nemen om op de kamer te bewaren”, vertelt Marlies. “Dat laten we niet toe, omdat er soms ook dolende bewoners bij ons verblijven, en je weet nooit dat ze per ongeluk de verkeerde kamer binnengaan en medicatie nemen die niet voor hen bedoeld is.”

Nieuwe verpleegkundigen die starten in wzc Corsala krijgen uitleg en vorming over het medicatiebeleid, maar er is ook een volledig plan uitgeschreven dat in een map op de verpleegpost staat. “Een plan met verschillende subcategorieën van medicatie en waarmee voor elke categorie rekening moet worden gehouden”, aldus Marlies. “Als ze een vraag hebben over medicatie, vinden ze daar alle antwoorden in. Daar zijn we best trots op.”



“Een goed medicatiebeleid bevordert de kerntaak: zorgen voor mensen.”

LANG ONDER DE RADAR

“Medicatiebeleid in woonzorgcentra is volgens mij lang onder de radar gebleven omdat we een thuisvervangende situatie zijn”, denkt Marlies. “Wees eerlijk: hoe vaak kijk je thuis je apothekerskastje na? Ik snap het wel dat als mensen hier komen wonen ze nog steeds zelf hun pijnstillers willen nemen. Maar in een voorziening moeten we er toch regels aan verbinden.

Soms zijn er tegenindicaties of nemen mensen te veel pillen per dag zonder het te beseffen. Ik kan me voorstellen dat sommige mensen hier laks mee omgaan, maar als je in een woonzorgcentrum verblijft, moet er een beleid zijn. Als woonzorgcentrum dragen wij de dagelijkse verantwoordelijkheid.”

Corsala was bij de eersten om betrokken te worden bij POOMAH. “Wij hebben het

**MARLIES VANDERMAESEN,
WOONZORGCENTRUM CORSALA KOERSEL:**

“Na een incident kwam medicatiebeleid plots bovenaan onze prioriteitenlijst. We pakten het meteen aan en merkten dat je met kleine ingrepen heel snel tot betere systemen komt.”

boek mee nagelezen nog voor het in druk ging. Zo hebben we feedback kunnen geven in hoeverre het overeenkwam met de praktijk, en dat heeft me geholpen om een mooi resultaat neer te zetten. Elke stap uit het proces is uitgeschreven, met praktijkvoorbeelden. Het is een aantrekkelijk en luchtig vormgegeven boek, met kadertjes, een echt handig werkinstrument. Ik zou het aan elk woonzorgcentrum aanraden. Als je als woonzorgcentrum ervoor kiest om het medicatiebeleid onder de loep te nemen, dan is het boek zeker een goede leidraad. Wie het boek volgt, zal verbeteringen kunnen aanbrengen waar nodig, nog voor Zorginspectie een foutje kan vaststellen.”

GLUREN BIJ DE BUREN

Mensen en middelen zijn beperkt in de zorg, dus prioriteiten stellen vraagt keuzes. Dat is niet vanzelfsprekend. Marlies weet echter dat medicatieveiligheid een prima keuze is om bovenaan je lijstje te zetten. “Ook voor andere voorzieningen. Ik denk dat de sector die voor mensen met een beperking zorgt ook tips kan halen uit onze praktijk. We moeten durven over de muurtjes kijken en leren van elkaar. Gluren bij de burens – binnen en buiten je eigen sector – is dan een goed idee.”

» www.poomah.be

Nieuw tv-programma toont de jeugdrechtbank zoals hij is

“JEUGDHULP KAN MEE HET VERSCHIL MAKEN”

Als er over de jeugdrechtbank gesproken wordt, denken mensen aan jongeren die een misdrijf gepleegd hebben. Die komen het meest in de media. Veel vaker gaat het over kinderen en jongeren die uit een verontrustende thuissituatie komen, zoals Sydney.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Niels Heselmans

Sydney (23) kwam rond haar zestiende voor het eerst op de radar van de jeugdrechter na een suicidepoging. Ze had veel problemen thuis en op school, en ze kwam door plaatsgebrek in de jeugdpsychiatrie in de volwassenenpsychiatrie terecht. Het leidde tot een traject langs een onthaal-, observatie- en oriëntatiecentrum en verschillende gesloten gemeenschapsinstellingen.

FIER OP VERBETERING

Voor het Canvas-programma *Mijn jeugdrechter* mochten jeugdrechters één van ‘hun’ jongeren voordragen als getuige. “Als rechter Dams na vijf jaar nog aan mij denkt, kan ik toch geen nee zeggen?”, zegt Sydney glimlachend. Heeft de jeugdrechter een groot verschil gemaakt in haar leven? Ze twijfelt. “De jeugdrechter zegt altijd dat je zelf het verschil maakt, en dat is ook zo. Je moet het zelf doen. Ik heb zelf de klik gemaakt. Ik heb altijd contact gehouden met mijn jeugdrechter. Toen mijn dochter geboren werd, was hij een van de eersten die het wist. Hij heeft mij gekend in de ergste periode van mijn leven, en ik vind

het fijn dat ik nu telkens verbetering kan laten zien. Daar ben ik fier op.”

Ze haalde na de moeilijkste periode nog haar diploma als kapster, kreeg ondertussen een kindje met de vriend met wie ze al vijf jaar een relatie heeft en werkte al die tijd in een kapsalon. Makkelijk was dat traject niet. “In die rebelse periode had ik wel moeite om alles te plaatsen. Ik probeerde telkens een nieuwe start te maken, maar werd dan weer ‘uit het leven’ gehaald en naar Mol of naar Beernem gestuurd. Op je achttiende moet je dan van de ene op de andere dag ‘volwassen’ zijn. Ik snap wel dat een jeugdrechter blij is als het goed gaat met een van ‘zijn’ jongeren. Het is motiverend om te zien als hun werk tot goede resultaten leidt.”

VERHAAL BRENGEN ALS ERVARINGSDESKUNDIGE

“Tegenwoordig kom ik steeds vaker op plekken waar ik als een soort expert of ervaringsdeskundige mijn verhaal mag brengen”, vertelt Sydney trots. “Dat is een rol waar ik me steeds beter in voel. Ik hoop dat ik zo mensen iets kan bijleren en mijn stem kan laten horen om de sector van de

“Als je gelooft in jezelf, en je hebt een helder doel: dan ben je vertrokken.”

jeugdhulp te verbeteren. Het is niet omdat je nu in een instelling zit, dat het tien jaar later nog slecht met je moet gaan. Dat is de boodschap die ik wil brengen. Daar moet je wel zelf moeite voor doen. Je moet in jezelf geloven en een helder doel hebben. Ik heb samen met mijn jeugdrechter in een panelgesprek gezeten, en toen besepte ik: we zitten hier niet als rechter en jongere, maar als twee volwassenen die samen proberen verbetering te brengen in deze sector. Een consulente zei me na dat gesprek: ‘Bedankt om ons nog eens te laten zien waarom wij deze job doen.’”

Ook Brussels jeugdrechter **Tine Suykerbuyk** ervaart gelukkig dat haar job mee het verschil kan maken. “Ondanks alle moeilijkheden die gezinnen en jongeren ervaren, zie ik vaak toch mooie dingen gebeuren. Kinderen die ondanks een moeilijke thuissituatie toch goed opgroeien, thuis, in een

**SYDNEY, ERVARINGSDESKUNDIGE
JEUGDHULP:**

“Het is niet omdat je nu in een instelling zit, dat het tien jaar later nog slecht met je moet gaan. Maar je moet zelf de klik maken.”

voorziening of in een pleeggezin. Ouders die ondanks alles alsnog leren om goede ouders te zijn. Als we niet af en toe ook succesverhalen zouden zien, denk ik dat niemand deze job zou kunnen volhouden.”

Volgens jeugdrechter Tine leeft ook een misvatting dat bijna alle kinderen en jongeren bij de jeugdrechter uit huis geplaatst worden. “Ons arsenaal aan maatregelen is heel ruim. Soms volstaat een toezichtsmaatregel door de Sociale Dienst, die vanop een zekere afstand een oogje in het zeil houdt. Daarnaast bestaat de mogelijkheid van een contextbegeleiding aan huis, intensief of minder intensief, om actief aan de slag te gaan met de ouders en/of de kinderen.”

ZOVEEL MOGELIJK IN DE THUISCONTEXT

Jeugdrechters proberen zoveel mogelijk om kinderen in hun thuiscontext te laten opgroeien met ondersteuning. Soms is dat helaas niet mogelijk. “Dat is altijd pijnlijk,” aldus jeugdrechter Tine, “maar ik durf het dan wel eens met een boutade stellen: liever thuis, maar soms is het gewoon beter elders. Ouders en kinderen van meer dan twaalf jaar oud worden altijd door de jeugdrechter gehoord. Het geeft



hen de gelegenheid om ook hun mening te geven over de situatie en de maatregel die de jeugdrechter overweegt te nemen. Tegelijkertijd laat het de jeugdrechter toe om het kader van de jeugdrechtbank en de beweegredenen van bepaalde beslissingen te duiden.”

Ze hoort niet zo vaak meer iets van jongeren die ze onder haar hoede gehad heeft. “Ik denk dat dat te maken heeft met het feit dat zij dat moeilijk hoofdstuk willen afsluiten. Dat begrijp ik. Maar het programma betekende voor mij een heel fijn weerzien. Net als met vele andere jongeren, bewaar ik goede herinneringen aan de jongeren met wie ik het programma heb gemaakt. In het algemeen vraag ik me regelmatig af hoe een jongere het inmiddels stelt. Ik denk dat dat wel een belangrijke boodschap is die het programma ook wil brengen: jeugdhulp kan het verschil maken.”

WINST VOOR IEDEREEN

“Als ouders zelf als kind lang geplaatst geweest zijn en er op hun beurt in slagen om via een contextbegeleiding wel zelf de zorg over hun kinderen op te nemen, dan vind ik dat persoonlijk een hele vooruitgang. Of als kinderen die jaren geplaatst geweest zijn, in hun volwassen leven helemaal geen hulpverlening nodig hebben. Vermits we de neiging hebben om veel zaken nog louter economisch te benaderen, zou ik durven zeggen dat jeugdhulp zich vaak later dubbel en dik terug verdient. Kinderen die je op weg kan helpen in het leven, en die dan uiteindelijk toch goed terecht komen: dat is absoluut winst voor iedereen en op elk vlak.”

>> *Mijn jeugdrechter,*
vanaf 27 maart op Canvas



DOSSIER: STERK SOCIAAL WERK

Sociaal werkers vind je overal: in jeugdhulp, armoedebestrijding, gezondheidszorg, straathoekwerk, cultuur, huisvesting... Allemaal werken ze aan de realisatie van mensenrechten en sociale rechtvaardigheid. In dit dossier lees je getuigenissen van straathoekwerker Matthias, contextwerker Britt en opbouwwerker Rukhsana. In Brussel toont Labolobo ons hoe zij intergenerationale solidariteit in praktijk brengen. Ze vertellen waarom ze hun job graag doen, en waarom ze – terecht – trots zijn op hun werk.

Opbouwwerker Rukhsana ondersteunt een kleuterschool

MAXIMALE ONTWIKKELINGS- KANSEN VOOR ALLE KINDEREN

Rukhsana Zubair strijkt twee dagen per week neer in de Sint-Pieterskleuterschool in De Panne voor het project Sterk Onderwijs. Daar werkt ze dagelijks drempels weg: ze zorgt ervoor dat alle kinderen het meeste uit hun schooltijd kunnen halen.

Wat doe je precies als opbouwwerker op school?

Rukhsana Zubair, opbouwwerker bij SAAMO West-Vlaanderen: “Ik draag eraan bij dat de kinderen aan alle activiteiten kunnen deelnemen en dat de drempels op school zoveel mogelijk weggewerkt worden. Ik help ook mee om ouders actief te betrekken bij activiteiten op school en in de klas. Hier in De Panne ben ik er vooral voor de ouders van alle kleuters die naar school komen – exact 66 gezinnen.”

“Daarnaast werk ik ook samen met de leerkrachten, schoolteams, de brugfiguur en ook met het lokale bestuur. Vanuit concrete signalen en noden op de school zoeken we samen naar gepaste oplossingen. Die zetten we om in duurzaam beleid op school en in de gemeente. Zo werken we samen aan het overkoepelende doel: maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen.”

En hoe schep je die kansen?

“Door ’s ochtends mee aan de schoolpoort te staan. Dat is echt het scharniermoment van de schooldag. Omdat letterlijk iedereen via mij passeert – ouders, kinderen en leerkrachten – is dat de perfecte

gelegenheid om de temperatuur te meten. Wat leeft er? Welke vragen en noden zijn er?”

“Ik help mensen over de drempels waar ik zelf ooit over moest.”

“Verder ga ik ook op huisbezoek bij gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Ik maak hen wegwijs in de werking van de school en motiveer hen om naar oudercontacten, infoavonden en schoolfeesten te komen. We hebben ook een ouderpraatgroep opgestart. We houden ontmoetingsmomenten met koffie en thee waarop ouders elkaar kunnen leren kennen, hun Nederlands kunnen oefenen en waarbij vragen en weetjes over de school en de kinderen spontaan aan bod komen.”

“Tijdens huisbezoeken leer je de ouders echt kennen. Zo kwam ik terecht bij een mama die al een paar jaar in België is en goed Nederlands sprak. Tijdens het gesprek bleek dat ze graag vrijwilligerswerk wilde doen, onder andere om haar Nederlands te oefenen. Ze had alleen geen

idee hoe ze eraan moest beginnen. Ik heb die vraag voorgelegd op school, en met resultaat. Ze helpt nu mee in de refter. Van een moeilijk bereikbare mama werd ze een geëngageerde mama.”

Dat toont wel aan dat je een verschil maakt.

“Mijn werk laat zich samenvatten in twee woorden: verbinding en vertrouwen. In dat laatste moet je natuurlijk wel investeren, je krijgt het niet cadeau. Maar als ouders merken dat je echt de tijd voor ze neemt, zoals die mama waarover ik het net had, dan krijg je de echte vragen te horen. En als je die aanpakt, dan maak je snel een groot verschil in iemands leven.”

Waarom doe je dit werk zo graag?

“Omdat ik mensen over de drempels help waar ik ooit zelf over moest. Toen ik als negenjarig meisje vanuit Pakistan naar hier kwam, bestonden er geen projecten zoals dat van SAAMO. Daarom ben ik blij dat ik nu mijn steentje kan bijdragen, en vooral: dat we al in de kleuterschool kunnen starten. Hoe vroeger je begint, hoe sneller het traject van een kind een positieve wending neemt.”



**RUKHSANA ZUBAIR, OPBOUWWERKER
SAAMO WEST-VLAANDEREN:**

“Ik ben trots dat ik de maïzena kan zijn tussen mensen en instellingen, of tussen mensen onderling. Soms zijn er obstakels, maar die laat ik verdwijnen door aandacht te geven aan grote en kleine dingen.”

Wanneer is jouw dag geslaagd?

“Als ik de ogen van ouders of kinderen zie blinken en er een glimlach op hun gezicht komt. Klinkt melig, maar het gebeurt echt. Zo had ik onlangs een oudergesprek over de diagnose van een kind. We zaten met een aantal rond de tafel: zorgcoördinator, CLB, juf én ouders. Een lastig gesprek, vooral omdat de ouders een migratieachtergrond hadden. In hun thuisland bestond die diagnose eenvoudigweg niet, ze wisten dus niet hoe ze erop moesten reageren. Doordat we alles konden kaderen, zag je de stress bij hen verdwijnen. Op zo'n moment beseft je dat je echt iets voor die mensen kan betekenen.”

Wat maakt jou zo trots op je werk?

“Dat ik de maïzena kan zijn tussen mensen en instellingen, of tussen mensen onderling. Alle ingrediënten zijn hier sowieso aanwezig, maar soms zijn er obstakels die de verbinding in de weg staan. Ik zorg dat die obstakels verdwijnen door aandacht te geven aan grote én kleine dingen.”

Waarom zijn sociaal werkers belangrijk in onze samenleving?

“Omdat we mensen samenbrengen, verbinden en versterken. In onze samenleving ontstaan veel frustraties, onder andere omdat ze zo divers is geworden. Als niemand ze concreet aanpakt, zullen ze alleen maar groeien. Terwijl ik uit ervaring weet dat mensen soms maar een klein

zetje nodig hebben om die frustratie te lossen – je moet gewoon ruimte creëren voor een dialoog. Problemen uitspreken is een mooi begin, want van daaruit kun je ze gaan oplossen.”

Als je met één vingerknip iets kon veranderen aan je job, wat zou dat dan zijn?

“Onze projecten lopen momenteel voor drie jaar. Dat is mooi, maar die jaren vliegen ook voorbij. En dat terwijl verandering teweegbrengen tijd kost. Net wanneer je voldoende vertrouwen hebt opgebouwd en je partners hebt leren kennen, moet je focussen op het verlengen van het project. Dat is dan mijn kleine frustratie. (lacht) Een langere projecttijd zou dus mooi zijn, want het zal voor sterkere connecties en nog meer impact zorgen.”

**MATTHIAS BORGHGRAEF,
STRAATHOEKWERKER SINT-NIKLAAS:**

“Als straathoekwerker kunnen wij echt de tijd nemen om mensen te leren kennen, en daardoor ga je hen ook zien als een volwaardig persoon en niet als een bundel problemen.”



Matthias Borghgraef is straathoekwerker in Sint-Niklaas

PROFESSIONELE VRIENDSCHAP DOOR DIK EN DUN

Achttien jaar, zo lang is Matthias Borghgraef al straathoekwerker in zijn geboortestad Sint-Niklaas. ‘Een dinosaurus’ noemt hij zichzelf wel eens, omdat hij al zo lang meegaat, en omdat zijn soort met uitsterven bedreigd is. Maar dan wel een dino die impact heeft op zijn biotoop: maandelijks kruisen gemiddeld 69 mensen – hij noemt ze liefdevol ‘gasten’ – zijn pad.

Wat doet een straathoekwerker zoal?

Matthias Borghgraef: “Kort samengevat lopen we rond door onze stad en leggen we contact met de meest kwetsbare mensen. Dat doen we in bepaalde aandachtswijken. ‘Outreaching’, noemen we dat. We leggen actief contact met mensen van wie we vermoeden dat ze gebaat kunnen zijn bij een gesprek.”

“En we volgen daarbij – nog zo’n werkterm – de presentietheorie: we zijn aanwezig, daar waar mensen ons nodig kunnen hebben. We lopen rond in de wijk en proberen gezien te worden, en ook zelf te kijken en te observeren.”

“Als je eenmaal contact hebt gelegd, ontstaat er vaak een dialoog. We praten dan over van alles en nog wat, in de openbare ruimte, op een bankje op een plein, in de wasserette, of we gaan mee op café. Soms gaan we langs bij iemand thuis.”

KWETSBARE MENSEN

Hoe zou je jullie doelgroep omschrijven?

“Als kwetsbare mensen, in de brede zin van de term. Toen ik hier destijds begon, focuste mijn collega Tijs vooral op jongeren, terwijl ik me meer op druggebruikers richtte. Het waren twee groepen die hier in Sint-Niklaas gekend waren bij politie en justitie, en die bovendien geen al te beste reputatie hadden in de hulpverlening. Maar gaandeweg is die doelgroep verbreed. We werken dus met ‘kwetsbare mensen.’”

“Anders dan in de reguliere hulpverlening noemen we de mensen met wie we werken trouwens geen ‘cliënten’ maar ‘gasten’, omdat wij te gast zijn in hun leefwereld. We proberen hen op een positieve manier te leren kennen.”

“Onze gasten zijn van alle genders en leeftijden, en hebben te kampen met een waaier aan problemen. Financiële, fysieke,

“Een straathoekwerker is er voor zijn gasten in goede en slechte tijden.”

psychische problemen, noem maar op. Ik zou ze bijna ‘de gekende doelgroepen’ noemen, maar ik wil liever niet op iemand een etiket of stigma kleven.”

“Iedereen met wie ik contact leg, is sowieso een mens met een verleden en een verhaal, wij geven hen de kans om met een leeg blad te starten. Aan hen om het in te vullen.”

Hoe zie je de relatie tussen een straathoekwerker en een ‘gast’?

“Als een professionele vriendschap. Als straathoekwerker ben je natuurlijk vooral aan het luisteren, maar het is ook belangrijk om een goede vertrouwensrelatie op te bouwen. Daarom moet je niet alleen interesse tonen in hun leefwereld. Het helpt ook als je je openstelt en hen in jouw wereld binnenlaat.”

“Ik stel me kwetsbaar op. Mijn gasten mogen het gerust weten als ik zelf een mindere dag heb, of negatieve dingen heb meegemaakt. Die wederkerigheid en gelijkwaardigheid maakt straathoekwerk uniek. We kunnen echt de tijd nemen om mensen te leren kennen. Daardoor ga je hen ook zien als een volwaardig persoon en niet als een bundel problemen. Onze gasten zijn wel degelijk meer dan dat. Ze maken ook mooie of leuke dingen mee, en dan zijn ze blij dat ze die ook eens kwijt kunnen bij ons.”

LUISTEREN ZONDER VOOROORDELEN

Welke impact heeft jouw werk op hun leven?

“Lastig te zeggen. Ze vertellen me dat ze blij zijn dat er tenminste iemand naar ze luistert. Maar het is ook al gebeurd dat ze

mij voorstelden aan een andere gast met de woorden ‘dit is mijn straathoekwerker Matthias, die heeft mij al goed geholpen’. En als ik dan vraag wat ik dan precies heb gedaan, is het antwoord eenvoudig. ‘Je hebt de tijd genomen om echt naar mij te luisteren, zonder op je horloge te kijken of zonder dat er al iemand anders in de wachtzaal zat.’”

“Kortom, mensen willen door iemand gezien en gehoord worden, al is het maar af en toe. Het lijkt vanzelfsprekend, maar veel mensen hebben geen relatiernetwerk meer, of het is helemaal stuk. Soms door hun eigen toedoen, omdat ze zichzelf losgemaakt hebben van hun familie, vrienden of geliefden. En dan proberen wij er voor hen te zijn, in goede en slechte tijden – onvoorwaardelijk, een beetje zoals in een huwelijk. We stellen ook geen voorwaarden in die professionele vriendschapsrelatie. Ze komen zoals ze zijn.”

Dat is vast niet altijd makkelijk.

“Klopt, want onze gasten zijn niet altijd doetjes. We hebben soms ook stevige gesprekken met hen, omdat we niet zomaar alles goedkeuren wat we zien gebeuren. Maar ik heb veel respect voor hen, want ze proberen te overleven in een harde maatschappij die ze vaak niet goed begrijpen en die voor hen ook vaak weinig begrip opbrengt.”

“Ze bekijken het leven dus niet door een roze bril, maar dat is begrijpelijk. Ik schrik nog elke dag van wat mensen soms meegemaakt hebben, van de miserie die ze in hun jeugd of daarna hebben moeten doorstaan, en de kwetsuren die ze opgelopen hebben.

“We praten het vaakst over relaties – en dan vooral de relatie met zichzelf. Mijn gasten hebben niet zelden een negatief zelfbeeld, en het helpt als je dat beseft en in kaart brengt. Dit kan het begin zijn van verandering en groei.”

Britt is contextwerker in de gesloten gemeenschapsinstelling in Mol

“ALS HET VERTROUWEN GROEIT, IS MIJN WERKDAG GESLAAGD”

Als contextwerker begeleidt Britt Belis minderjarige jongeren en hun gezinnen. Ze vormt zich een beeld van de strafbare feiten die de jongeren in Mol doen belanden. En ze gaat op zoek naar het verhaal achter de jongeren.

Wat doe je precies als contextwerker?

Britt Belis, contextwerker in de gesloten gemeenschapsinstelling De Kempen, campus de Hutten in Mol: “Ik begeleid jongeren die hier in campus de Hutten geplaatst zijn door de jeugdrechtbank. Ze zijn verdacht van het plegen van een misdrijf, of zoals het officieel heet ‘een jeugddelict’. Als onderdeel van een multidisciplinair team breng ik iedereen in kaart die belangrijk is voor de jongere: zijn ouders natuurlijk, maar ook neven, vrienden, of een oud-leerkracht die in hem geloofde. Ik ga met iedereen in gesprek, met de jongere erbij of individueel.”

“Tijdens zogenaamde netwerkwandelingen brengen we hun netwerk zo gedetailleerd mogelijk in kaart en proberen we het te verbreden. Zo slaan we bruggen tussen de gesloten instelling en de buitenwereld. Kortom, we werken aan de context waarin ze zich bewegen – vandaar mijn functietitel: contextwerker.”

Wie zijn de jongeren met wie je werkt?

“Ik werk met jongens tussen de 14 en 18 jaar die één eigenschap gemeen hebben: ze worden verdacht van het plegen van een strafbaar feit of werden hiervoor veroordeeld. Ze zijn voor de jeugdrechtbank verschenen en die heeft geoordeeld dat

plaatsing in een gesloten instelling noodzakelijk is.”

Hoe maak je concreet het verschil in hun leven?

“De meeste jongeren die hier terecht komen hebben een heftig parcours achter de rug. En zij niet alleen. De mensen in hun omgeving – ouders, familieleden en vrienden – hebben alles mee zien gebeuren. Een gesloten plaatsing is opnieuw een heftige gebeurtenis in hun leven, maar we doen er wel actief iets mee. We bieden hen de kans om het tijt te keren.”

“Opsluiting betekent niet dat je een paar maanden opgesloten zit, tot het overwaait, en dat je nadien in je eentje weer rechtstaat en doorwandelt. Dat alles in de hoop dat alle problemen voorgoed voorbij zijn. Zo werkt dat niet. Ik probeer te zorgen dat we samen met zo’n jongere rechtstaan, en dat er genoeg mensen rondom hem staan die hem kunnen opvangen als hij opnieuw valt.”

“Soms hoor ik nog wel eens iets van iemand die hier een tijdje heeft verbleven. Zo was er tijdens mijn stage een jongen die helemaal had gebroken met zijn ouders en zijn zus. We hebben destijds hard gewerkt om het vertrouwen te herstellen, maar het voelde voor hem niet helemaal veilig. Drie jaar later

kreeg ik plots een berichtje van hem dat het eindelijk gelukt was. Hij voelde zich weer een deel van zijn gezin. Als je dat leest, dan geeft dat veel voldoening.”

Waarom heb je gekozen voor sociaal werk?

“Ik heb eerst rechtspraak gestudeerd, maar merkte dat ik meer geïnteresseerd was in de mensen achter de casussen dan in de wetsartikelen zelf. Ik was nieuwsgierig naar de mensen achter die verhalen, en ik vroeg me vaak af hoe ik met de slachtoffers zou omgaan.”

“Toen ben ik op zoek gegaan naar een studie waar recht en menselijkheid samenkwamen, en dat bleek sociaal werk te zijn. Hier in campus de Hutten komen mijn twee interesses mooi samen. We hebben voortdurend te maken met de jeugdrechtbank, maar boven alles staat de menselijkheid centraal.”

Wat vind je het leukste aan je werk?

“Dat ik samen met mijn collega’s kan bouwen aan het systeem rond zo’n jongere. Het is echt werken in die gesprekken, want je moet kijken welke mensen precies belangrijk zijn, uitvogelen hoe je ze kunt inzetten en hoe we dat netwerk kunnen doen functioneren.”

“Als een jongere zich plots kwetsbaar durft op te stellen of iets belangrijks deelt, dan weet je dat het de goede richting uitgaat.”

“En de gesprekken met de jongeren zelf vind ik ook boeiend. Je weet dat ze vaak al een lastig parcours hebben afgelegd, maar tegelijk ligt het nog helemaal open. Het is fijn om te weten dat je daar als hulpverlener impact op hebt, dat je echt iets kunt betekenen in hun leven. Ik haal er alleszins veel voldoening uit.”

Wanneer beschouw je een werkdag als geslaagd?

“Als ik voel dat er vertrouwen is gegroeid, bijvoorbeeld tijdens een gesprek of een wandeling. Als een jongere of iemand uit zijn context zich plots kwetsbaar durft op te stellen of iets belangrijks deelt, dan weet je dat het de goede richting uitgaat.”

Waar ben je trots op in je werk?

“Jongeren komen hier niet zomaar terecht. Ze worden soms van zware feiten verdacht.

De maatschappij – zo zal ik het dan maar even noemen – roept dan al gauw om een zware straf, even zwaar als het delict dat ze pleegden.”

“Ik ben trots dat ik daar een andere visie tegenover kan zetten. Door gerichte hulp in te zetten, peilen we naar wat er echt aan de hand is. We gaan elke dag opnieuw aan de slag met soms heftige casussen, maar we slagen er toch in om de complexe multiproblematiek te ontrafelen. Dat is alvast een opstapje naar een echte oplossing.”

Als je met één vingerknip iets kon veranderen dat je werk ten goede kwam, wat zou dat dan zijn?

“Veel meer collega's in huis halen, natuurlijk. Dan kunnen we extra de tijd nemen voor ervaringsgerichte activiteiten – met een rugzak op stap gaan, bijvoorbeeld, back to basics. We doen dat vandaag ook wel, maar

niet zo vaak, terwijl je merkt dat je uitgerekend in die momenten echt vooruitgang boekt. Soms is het ook hier een ratrace waarin je te weinig tijd hebt om voldoende stil te staan bij wat er allemaal gebeurt.”

Hoe belangrijk is sociaal werk in onze maatschappij?

“Enorm belangrijk. Wij komen op voor mensen die moeilijker een stem vinden of niet weten waar ze terecht kunnen. Tegelijk maken we er de maatschappij ook van bewust dat problematisch gedrag niet in een vacuüm bestaat. Er zit altijd een mens achter, met een verhaal en een soms loodzware rugzak. Niet dat we de feiten daarmee willen toedekken, maar de context waarin ze gebeuren is minstens even belangrijk. Sociaal werkers zorgen ervoor dat de hele ijsberg aandacht krijgt en niet alleen het topje dat boven het water uitsteekt.”



BRITT, CONTEXTWERKER GESLOTEN GEMEENSCHAPSINSTELLING MOL:

“We maken de maatschappij er ook van bewust dat problematisch gedrag niet in een vacuüm bestaat. Het gaat altijd om een mens, met een verhaal en een soms loodzware rugzak.”



KEVIN DERUYVER, PROJECTMEDEWERKER LABOLOBO:

“Ouderen hebben de maatschappij net veel te bieden. Daarom brengen we generaties samen in artistieke en sociale projecten.”

Labolobo ontstond vanuit de vaststelling dat veel ouderen in de stad zich eenzaam en geïsoleerd voelen. “Onze oprichters zagen hoe ouderen nauwelijks betrokken waren bij hun gemeenschap. Wij willen hen opnieuw een actieve rol geven”, zegt projectmedewerker **Kevin Deruyver**. “Bij Labolobo geloven we dat je als oudere je waarde niet verliest. Toch lijkt het alsof je na je pensioen steeds minder meetelt, minder bevraagd wordt en minder betekenis krijgt. Wij breken die barrières af en draaien het om. Ouderen hebben de maatschappij net veel te bieden. Daarom brengen we generaties samen in artistieke en sociale projecten.”

Een van Labolobo’s meest opvallende projecten is de tuktuk, een rijdend podium dat tegelijk een sociaal experiment is. Vrijwilligers vervoeren ouderen door de stad, waardoor ze opnieuw het gevoel krijgen erbij te horen. Eén van die vrijwilligers is **Anniek**. Ze raakte via een vriendin betrokken bij het project en begon mee te helpen als tuktukchauffeur. Anniek herinnert zich een bijzondere rit: “Een oudere dame met

dementie was aanvankelijk erg gespannen. Maar al na vijf minuten in de tuktuk, toen we door de stad reden, ontspande ze helemaal en kreeg ze een grote glimlach op haar gezicht.”

“Als je generaties samenbrengt, gebeurt er iets bijzonders. Dat is precies wat Labolobo doet.”

“Als ik na vijf jaar moet uitleggen wat we bij Labolobo doen, dan komt het eigenlijk hierop neer: wij maken mensen gelukkig”, voegt Kevin toe. “Het klinkt misschien wat zweverig, maar als ik kijk naar de impact van onze acties, dan zie ik het elke keer opnieuw gebeuren.” Labolobo begon in 2020 met één tuktuk via crowdfunding. Intussen rijden er al meer dan twintig rond in Brussel. “Dat toont hoe groot de behoefte is om ouderen te verbinden met hun omgeving”, zegt Kevin.

Labolobo: nomadisch project dat uitgroeide tot ontmoetingsplek

“WIJ MAKEN MENSEN GELUKKIG”

World Social Work Day staat dit jaar in het teken van intergenerationele solidariteit, een kernwaarde die Labolobo al tien jaar uitdraagt. Wat begon als een nomadisch project groeide uit tot een vaste ontmoetingsplek in Jette waar jong en oud elkaar vinden. Projectmedewerker Kevin Deruyver en vrijwilliger Anniek delen hun ervaringen.

Tekst Astrid De Vos | Foto Labolobo

De grote sterkte van Labolobo is de lokale verankering. De organisatie werkt onder andere samen met woonzorgcentra, scholen en culturele instellingen. “Het mooiste is dat de contacten blijven bestaan, zelfs als wij er niet zijn”, zegt Kevin. “Mensen ontmoeten elkaar nadien in het dagelijks leven, bij de bakker of op de markt.”

“Het inzicht ‘it takes a village to raise a child’ geldt eigenlijk voor alle generaties”, zegt Anniek. “Ouderen verdienen een actieve rol in de samenleving. Als je generaties samenbrengt, gebeurt er iets bijzonders – en dat is precies wat Labolobo doet.”

Onze rol als Labolobo in het Brussels sociaal weefsel is die eerste contacten mogelijk maken en zien we onze acties als katalysators voor een positieve sociale cohesie.



HOOFDBREKENS OVER MAZELEN

Omdat de mazelen nauwelijks meer voorkomen, zien veel mensen het als een onschuldige kinderziekte. Niets is minder waar. Mazelen is een zeer besmettelijke infectie waaraan één tot twee per duizend mensen overlijdt. Wie geen antistoffen heeft, kan flink ziek worden. Omdat de oorzaak een virus is, helpen antibiotica niet.

Tekst Marleen Finoulst

De meeste mensen genezen spontaan, maar toch krijgt 10 tot 20% af te rekenen met complicaties, zoals middenoorontsteking, longontsteking of hersenvliesontsteking. Een acute hersenvliesontsteking heeft soms blijvende hersenschade als gevolg. Dat kan allemaal vermeden worden dankzij vaccinatie.

Het mazelenvaccin, dat gecombineerd zit in het mazelen-bof-rubellavaccin, is een uitstekend vaccin. Eigenlijk is het één van de beste en veiligste vaccins waarover we beschikken. Bij de introductie van de mazelenvaccinatiecampagnes in Europa midden jaren tachtig, verminderde het aantal mazelengevallen spectaculair op korte tijd. Unicef berekende dat de mazelenvaccinatie 94 miljoen levens heeft gered. Ooit bestond de hoop om het mazelenvirus, net zoals de pokken, volledig uit de wereld te bannen. Dat is niet gebeurd. In de jaren negentig begon een Britse arts fake news te verspreiden. Andrew Wakefield beweerde dat het mazelenvaccin autisme kan veroorzaken. Veel ouders lieten zich beïnvloeden. In Groot-Brittannië zakte de mazelenvaccinatiegraad in een mum van tijd van meer dan 90% tot minder dan 10%.

Wakefield werd geschorst als arts en zijn bewering werd meermaals weerlegd door wetenschappelijk onderzoek. Toch bleef er een zweem van wantrouwen hangen, aangewakkerd door antivaxers. De beroemde kinderboekenschrijver Roald Dahl riep in een hartverscheurende open brief ouders op om hun kinderen te laten vaccineren tegen mazelen. In de jaren zestig verloor Dahl zijn

dochter Olivia aan mazelen. Ze was pas zeven jaar oud. De mazelenvaccinatie herpakte zich grotendeels, maar nooit helemaal.

Sinds de coronapandemie kreeg het vertrouwen opnieuw een knauw. Einde 2023 sloeg de Wereldgezondheidsorganisatie alarm over mazelen: er waren dertig keer meer meldingen dan in 2022. Vandaag duiken mazelen opnieuw op in Europa. Soms ook bij ons, zoals onlangs in Sint-Niklaas. Daarom voert de Vlaamse overheid campagne en roept ze mensen op om hun vaccinatiegraad te checken. Wie geboren is voor 1970 heeft veelal mazelen gehad als kind en geniet daardoor een levenslange bescherming door antistoffen. Mensen geboren na 1985 zijn doorgaans wel goed gevaccineerd en dus veilig. Tussen 1970 en 1985 werden veel mensen echter nog niet of onvoldoende gevaccineerd, met slechts één spuitje, terwijl de volledige vaccinatie uit twee prikken bestaat. Daardoor lopen die personen meer risico op mazelen. Of je al dan niet beschermd bent tegen mazelen, is moeilijk af te leiden uit een bloedstaal. Als je twijfelt, moet je niet aarzelen om je (opnieuw) te laten vaccineren.

» Je leest er alles over op www.laattjevaccineren.be.

Opleiding in aanloop naar rapporteringsverplichting vanaf boekjaar 2025

NAAR EEN TRANSPARANTE BOEKHOUDING IN DE RESIDENTIËLE OUDERENZORG

Om de financiële weerbaarheid en transparantie in de sector van de residentiële ouderenzorg te vergroten, wordt vanaf boekjaar 2025 een transparante sectorspecifieke boekhouding ingevoerd. Een aantal woonzorgcentra en centra voor kortverblijf stapten reeds in een pilootproject of volgden een opleiding.

Tekst Liesbeth Van Braeckel

De invoering van de transparante sectorspecifieke boekhouding is wettelijk verankerd in het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2024 tot het opleggen van specifieke boekhoudkundige rapporteringsverplichtingen aan woonzorgcentra en aan eventuele bijbehorende centra voor kortverblijf. De verplichting houdt in dat erkende woonzorgcentra vanaf boekjaar 2025 hun kosten en opbrengsten moeten rapporteren via een sjabloon dat het Departement Zorg daarvoor ter beschikking stelt. Dit sjabloon moet uiterlijk drie maanden na de goedkeuring van de jaarrekening aan het Departement Zorg worden bezorgd.

WEERBAARHEID EN TRANSPARANTIE

Woon en Zorg De Korenbloem in Kortrijk is vanaf het begin betrokken bij het pilootproject. **Isabelle Rosseel**, coördinator administratieve en financiële diensten, legt uit hoe belangrijk de sector de doelstellingen vindt: “Financiële weerbaarheid

is heel belangrijk, zowel voor ons als organisatie, als voor de hele sector. We moeten blijvend kunnen investeren in onze infrastructuur en onze werking om kwalitatieve zorg te kunnen blijven verzekeren voor onze bewoners en ons permanent aanpassen aan wijzigende erkenningsnormen. Personeel vinden is ook een uitdaging op een krappe arbeidsmarkt. Tegenwoordig kunnen we ook andere profielen aanwerven, zoals bachelors in de zorg, maar het vergt wel een financiële inspanning. Dat maakt dat financiële weerbaarheid voor ons heel belangrijk is.”

Naast financiële weerbaarheid, is ook transparantie belangrijk. “Zowel voor onze gebruikers als voor onszelf”, benadrukt Isabelle. “Als gebruiker wil je weten: waar gaat mijn geld naartoe? Anderzijds willen wij weten waar ons geld vandaan komt en ook waar we het aan besteden. Om transparant te kunnen werken is het belangrijk dat er een toelichting gegeven wordt als er afgeweken wordt van wat standaard is.”

ZACHTE UITROL

Het Departement Zorg verzamelde via het pilootproject en de zachte uitrol boekhoudkundige gegevens van woonzorgcentra in een daarvoor ontwikkeld sjabloon. Door informatie en feedback uit de sector te verzamelen, zal het project leiden tot correcte en vergelijkbare gegevens vanuit de verschillende woonzorgcentra met elk hun eigen karakteristieken en organisatievormen.

Waarom nam De Korenbloem deel aan het pilootproject in 2024? “Er waren verschillende redenen”, licht Isabelle toe. “We wilden we onze boekhouding op tijd kunnen aanpassen op het moment van de uitrol naar de ganse sector. Een tweede reden is dat we graag wilden meedenken en eventueel suggesties doen om aanpassingen te doen aan het sjabloon waar mogelijk. We merkten dat er effectief rekening gehouden werd met onze opmerkingen. We zijn dus blij dat we deelgenomen hebben aan het piloottraject.”



“Transparante boekhouding is geen evidente materie, dus gebruik de testperiode. Zo ben je optimaal voorbereid op de verplichte rapportering.”

Is het sjabloon gebruiksvriendelijk? “Als je de verschillende stappen van het sjabloon volgt, wordt het zo goed als automatisch ingevuld”, aldus Isabelle. “Heel wat verdeelsleutels worden standaard aangeboden en het kleurgebruik maakt duidelijk wat waar ingevuld moet worden. Het is wel redelijk tijdsintensief, dus neem voldoende tijd om de activiteiten uit te splitsen. Kijk of je de standaardverdeelsleutels kan gebruiken zodat je niet voor elke grootboekrekening een aparte verdeelsleutel moet gebruiken. Het stappenplan is goed opgebouwd: volg het

gewoon voor een goed resultaat. Bekijk ook de opleidingsfilmpjes: die volgen ook de stappen. Ik raad ook aan de boekhouding niet meteen aan te passen: soms zorgt voortschrijdend inzicht ervoor dat als je het een tweede keer doet, je misschien nog andere inzichten krijgt.”

NIEUWE OPLEIDINGEN

Voor de boekjaren 2023 en 2024 wordt een zachte uitrol voorzien. Dit betekent dat er een opleidingstraject wordt voorzien voor erkende woonzorgcentra en eventuele bijbehorende centra voor kortverblijf. Voorzieningen kunnen hun boekhoudkundige gegevens voor boekjaar 2023 en 2024 vrijwillig en vertrouwelijk rapporteren in het sjabloon en indienen via het e-loket. Dit is voor de voorzieningen een testperiode ter voorbereiding op de verplichte rapportering.

Heeft Isabelle nog tips voor wie niet deelnam aan het pilootproject? “Het is geen evidente materie, dus gebruik de

testperiode. Start zo snel mogelijk met de opleidingsfilmpjes en maak gebruik van de vragensessies die door het Departement Zorg georganiseerd worden. Zo is je voorziening optimaal voorbereid op de rapporteringsverplichting vanaf boekjaar 2025.”

Het opleidingstraject voor het boekjaar 2024 start in april. Dit traject bestaat uit een uitgebreide handleiding en online video's die stap per stap uitleggen hoe het sjabloon moet worden ingevuld en die tips geven over hoe de boekhouding kan opgebouwd worden om het sjabloon te ondersteunen. Tijdens het opleidingstraject is er ondersteuning in de vorm van een opstartwebinar, digitale vragensessies en per mail.

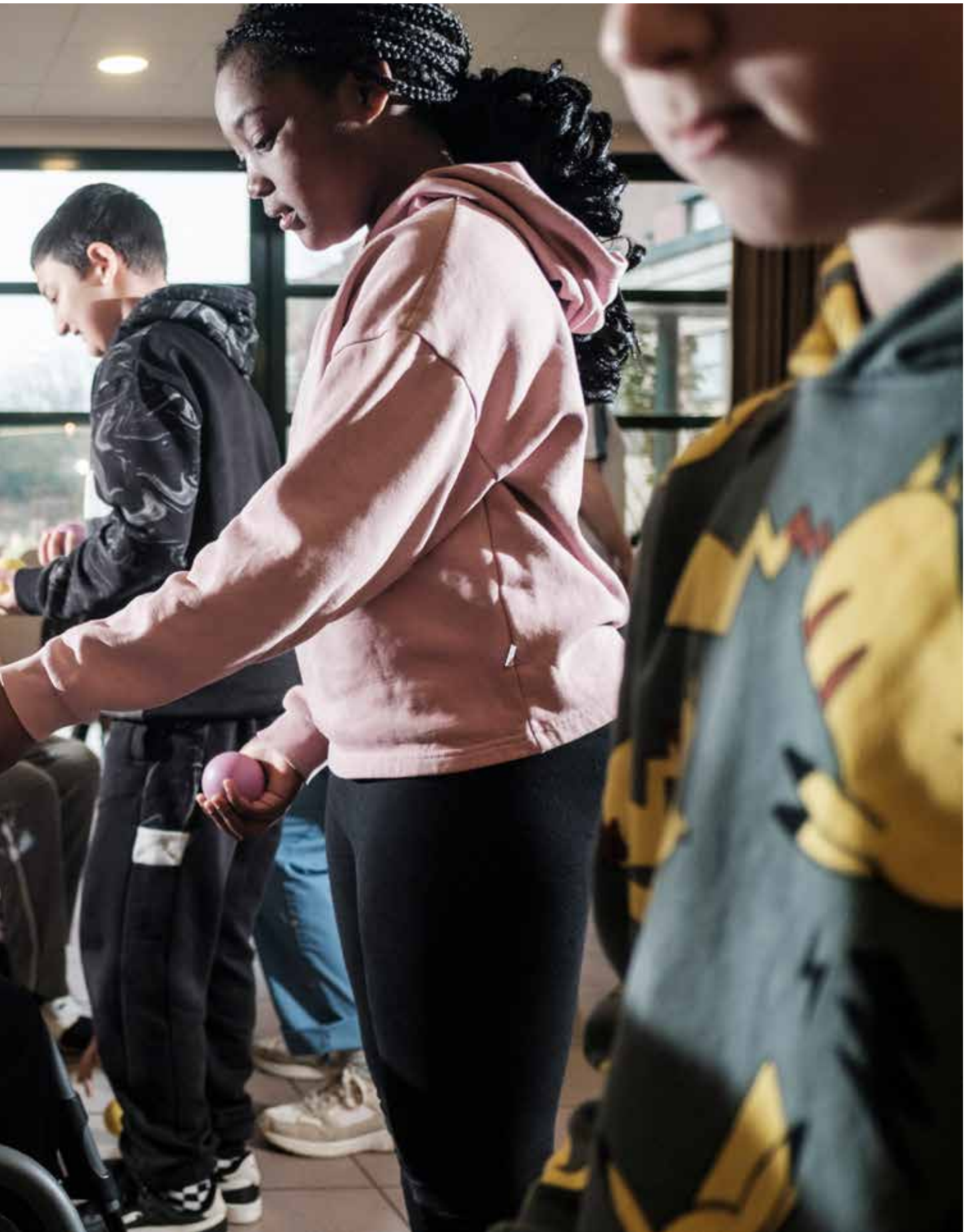
» www.departementzorg.be



15:17

Circusschool Locorotondo bereikte met hun circuslessen al langer alle leeftijden, van piepjong tot actieve ouderen. Maar ze broedden er al een tijdje op om ook inactieve ouderen te bereiken. Na een paar voorstellingen in woonzorgcentra, startten ze onlangs met wekelijkse workshops waar ze met lagereschoolkinderen naar woonzorgcentra trekken. Als een hardhorende bewoner de uitleg in groep niet meteen begrepen heeft, dan leggen de kinderen met plezier een oefening nog een keer individueel uit. De bewoners leven op, en de kinderen genieten van het 'lesgeven' als een boeiende uitdaging. Een mooie manier om eenzaamheid te doorbreken.

>> www.locorotondo.be



Departement Zorg hangt ondernemingsplan op aan strategische doelstellingen

VEERTIEN DOELSTELLINGEN VOOR EEN ZORGZAME SAMENLEVING

De veertien strategische doelstellingen van het Departement Zorg worden vertaald naar doelstellingen voor de verschillende teams en individuele doelstellingen voor alle medewerkers. Het departement versterkt mensen in hun gezondheid en welzijn, stimuleert een zorgzame samenleving waarin iedereen mee kan, organiseert een kwaliteitsvol en toegankelijk zorgaanbod en geeft zelf het voorbeeld als een zorgzame organisatie en een kwaliteitsvolle overheidsdienst.

Tekst Liesbeth Van Braeckel

Waarom had het departement deze doelstellingen nodig?

Karine Moykens, secretaris-generaal Departement Zorg: “Ze zijn een duidelijke vertaling van onze missie: iedereen deel laten uitmaken van een zorgzame en gezonde samenleving. De doelen zeggen precies wat zo’n samenleving inhoudt. Na de fusie van het Agentschap Zorg en Gezondheid en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin moesten we voor iedereen duidelijk maken waar we voor staan en waar we voor gaan. We vertalen deze doelstellingen ook naar operationele doelstellingen voor alle medewerkers. Zo weet iedereen waar hij of zij bijdraagt aan het grotere verhaal. Het zijn veel doelstellingen, maar ze zijn eenvoudig samen te vatten: het departement versterkt mensen in hun gezondheid en welzijn, stimuleert een zorgzame samenleving waarin iedereen mee kan, organiseert een kwaliteitsvol en toegankelijk zorgaanbod en geeft zelf het voorbeeld als een zorgzame organisatie en een kwaliteitsvolle overheidsdienst.”

“Dankzij onze doelstellingen weet iedereen waar hij of zij bijdraagt aan het grotere verhaal.”

De doelstellingen zijn vertaald in een ondernemingsplan. Kan je een aantal concrete voorbeelden geven hoe dit uitgewerkt werd?

“Voorbeelden te over. Zo is er vorig jaar een nieuwe gezondheidsdoelstelling vaccinatie goedgekeurd door de Vlaamse Regering, om de uitstekende vaccinatiegraden in Vlaanderen te behouden en te verbeteren waar mogelijk. Om een zorgzame samenleving te stimuleren heeft minister Caroline Gennez recent aangekondigd dat er een nieuw Vlaams Actieplan Armoedebestrijding komt, waarvoor Departement Zorg de inbreng uit verschillende beleidsdomeinen coördineert. Er lopen verschillende projecten over kwaliteitstoezicht en handhaving van kwaliteit: van een verbeterd inspectiemodel voor

onze ziekenhuizen, een inspectieronde in de gezinszorg en het stroomlijnen van de hele keten van inspectie, tot handhaving over sectoren heen. Als departement moeten we ook beleidsmakers de juiste data kunnen bieden om beslissingen op te baseren. Met bijvoorbeeld een betere versie van Vaccinnet en een betere applicatie voor de opvolging van onze inspecties, zullen we meer en sneller data kunnen rapporteren. We moeten niet met meer mensen, maar efficiënter werken.”

Tot slot, vanwaar de keuze voor dominostenen om de doelen weer te geven?

“Dat was een bewuste keuze. De ene dominosteen brengt de andere in beweging. Zo hangen ook onze strategische doelen aan elkaar. Meer geïntegreerde zorg bijvoorbeeld draagt bij tot meer mentaal welbevinden en zorgt voor verbindingen. Zo duwt het ene strategische doel het andere in gang.”



Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Iedereen moet deel kunnen uitmaken van een gezonde en zorgzame samenleving



ORGANISATIE

Het voorbeeld geven als een zorgzame organisatie en een kwaliteitsvolle overheidsdienst.

PERSOON

Mensen versterken in hun gezondheid en welzijn.



ZORGSTEEEM

Een kwaliteitsvol en toegankelijk zorgaanbod organiseren.



MAATSCHAPPIJ

Een zorgzame maatschappij stimuleren waarin iedereen meekan.



DEPARTEMENT
ZORG

[departementzorg.be/
strategische_doelen](http://departementzorg.be/strategische_doelen)



“Toen ik de factuur van het ziekenhuis kreeg, besepte ik hoe blij we mogen zijn met onze Belgische sociale zekerheid.”

“Mijn traject in de zorg was van begin tot einde een positieve ervaring”

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Stephan Vanfleteren

Vincent Fierens is presentator bij Qmusic. Vorig jaar moest hij een tijdje stoppen met werken omdat hij de diagnose teelbalkanker kreeg. Net als heel veel jonge mannen tussen 15 en 35 wist hij toen ook niet dat die kanker vooral in zijn leeftijdsgroep voorkwam. Om anderen te sensibiliseren, maakte hij er de podcast Da's klote over.

Vincent legt uit hoe bij hem de diagnose gesteld werd. “Soms is de ziekte onzichtbaar, en kan ze ongemerkt beginnen groeien. Bij mij was er wel een zwelling zichtbaar. In het begin denk je: het is iets onschuldigs, het gaat wel over. Het deed ook geen pijn, het was niet rood. Maar het ging niet over. Toen ben ik erover beginnen te lezen. Het kon kanker zijn, maar er waren evengoed nog vier andere diagnoses mogelijk. Ik maakte me niet meteen zorgen, en dacht dat de dokter me wel zou geruststellen. Ik ging voetballen, was in topvorm, ik was geen zieke mens. Hoewel mijn symptomen volledig overeenkwamen met wat je op internet vindt.”

De dokter zag bij het onderzoek al snel hoe laat was. “Toen hij zorgelijk keek, wist ik dat het serieus was”, aldus Vincent. “Hij moest niets meer zeggen, ik wist het al. Hij zei gelukkig ook: je gaat er niet van dood, het is behandelbaar, maar onderschat het niet. Er

zou een behandeling komen, een operatie, die bal moest eruit.”

Meteen na de diagnose belde Vincent naar zijn vriendin. “Dat was huilen en chaos. Maar ik moest meteen onder de scan en bloed laten nemen. Dat kan je niet aan in chaos. Dus deed ik wat ademhalingsoefeningen om de stress weg te nemen die eerste dag. Ik geloofde ook wel meteen de dokter toen hij zei dat je er niet dood van gaat. Mijn vriendin was er niet zo zeker van.”

» Lees verder op weliswaar.be over hoe de operatie verliep, hoe zijn omgeving reageerde en hoe Vincent nu naar de toekomst kijkt.



*Wat zijn de grootste uitdagingen voor de welzijnszorg?
Hoe ziet de toekomst eruit?
Denkers uit binnen- en buitenland leggen hun visie voor.*

Jill Coene over de betekenis van armoede vandaag

HET KOMT VOOR IN DE BESTE FAMILIES

Niemand wil dat armoede bestaat. En toch blijft het een hardnekkig fenomeen, zelfs in een rijk land als België. Armoede is ook niet eenduidig. Iedereen die met armoede te maken krijgt, heeft een eigen verhaal. Daarom is het belangrijk zoveel mogelijk kennis te vergaren, zoals de nieuwe aflevering van het *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid* bewijst. Weliswaar sprak hierover met sociologe Jill Coene.

Tekst Harold Polis | Foto Jan Locus

Al vele jaren bundelt het *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid* nieuwe wetenschappelijke inzichten over de manier waarop armoede in elkaar zit. Dat onderzoek is onlosmakelijk verbonden met het armoedebeleid dat we als samenleving hebben ontwikkeld. “Ja, we hebben een hele goeie sociale zekerheid. Die hebben we te danken aan de inspanningen die in de decennia na Tweede Wereldoorlog zijn geleverd. Maar je moet het systeem wel actief blijven onderhouden en bijsturen”, zegt **Jill Coene**, medewerkster bij de Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding (USAB/UAntwerpen). Ze coördineert het *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid*.

Julie schrijven dat “zonder de sociale zekerheid (inclusief pensioenen) 42,1% van de Belgische bevolking onder de armoederempel zou leven”. Dat is een opmerkelijk hoog getal.

Jill Coene: “Ook al liggen veel minimumuitkeringen onder de armoederisicogrens, een aanzienlijk deel van de bevolking wordt

door de sociale zekerheid uit de armoede gehouden. Dankzij onze inspanningen leeft slechts 12% van de bevolking onder de armoedegrens. Onze sociale zekerheid is een machtig instrument, omdat we onder meer werkloosheids- en ziekte-uitkeringen hebben.”

“Er bestaat geen knop die je kan indrukken om armoede op te lossen.”

“Die 12% blijft een kwetsbaar percentage, omdat er wordt bespaard, zoals bij de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd. Vroeger, toen de sociale zekerheid werd ontwikkeld, had iedereen een meer gelijk risico op werkloosheid. Maar vandaag is het risico op werkloosheid steeds meer geconcentreerd bij bepaalde groepen. Dit kan ervoor zorgen dat de solidariteit wordt ondermijnd. Vandaag zijn bijvoorbeeld kortgeschoolden veel kwetsbaarder voor werkloosheid.”

NIEUWE SOCIALE RISICO'S

Wat betekent dat voor de manier waarop jullie als onderzoekers naar armoede kijken?

“Wij zien armoede als alle vormen van uitsluiting die iemand kunnen treffen en hoe die domeinen onderling samenhangen. Daarom denk ik dat het een uitdaging wordt om de bevolking voldoende bescherming te bieden tegen nieuwe sociale risico's.”

Kan je die nieuwe sociale risico's toelichten? Waar moeten we in de toekomst rekening mee houden?

“In dit *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid* besteden we veel aandacht aan het levensloop perspectief. Zo weten we vandaag meer over epigenetica. We weten dat de omgeving waarin mensen leven een impact heeft op hun genen, waardoor er mogelijk aandoeningen ontstaan die van generatie op generatie overgedragen worden.”

JILL COENE (USAB/UANTWERPEN):

“We kennen de basiscijfers rond armoede. Maar de verbanden tussen domeinen en factoren zijn minder gekend.”

“Als ik de voorbije jaarboeken overloop, dan zie ik nog een aantal andere uitdagingen. De klimaatverandering bijvoorbeeld. Mensen in armoede zijn kwetsbaarder, terwijl ze minder hebben bijgedragen aan de klimaatverandering. Het wordt ook een uitdaging om een rechtvaardige transitie te organiseren. Mensen in armoede hebben helemaal niet de middelen om zich te wapenen tegen energiearmoede.”

“Digitalisering is ook een breuklijn. Niet iedereen is even digitaal onderlegd. Fysieke loketten worden gesloten. We moeten alles online regelen. Vooral mensen in armoede, maar ook kortgeschoolden, kunnen niet altijd even vlot mee met die evolutie. De razendsnelle ontwikkeling van AI zal dit probleem alleen maar vergroten.”

Heeft het zin om te spreken van een strijd tegen armoede? Gaat het niet eerder om het zo goed mogelijk beheren van een probleem?

“Armoede is een heel moeilijk vraagstuk met veel uitdagingen. Er is geen knop die je kan indrukken om alles op te lossen. Uiteraard wil je armoede bestrijden, maar dat is een heel moeilijke opdracht. Het is eerder symptoombestrijding. Hopen dat het niet erger wordt. Tegelijk denk ik ook dat de ambitie soms ontbreekt om er iets aan te doen. Politici zijn vaak bezig met kortetermijnoplossingen. De lange termijn wordt makkelijker vergeten of vergeet keuzes die niet populair zijn.”

ALLES HANGT SAMEN

Een bijzonder boeiend thema in dit Jaarboek Armoede en Ongelijkheid is het levenslopperspectief. De ervaring die iemand heeft met armoede wordt dan bekeken in het geheel van zijn of haar leven. Mensen vallen daardoor niet samen met armoede, aangezien het

soms maar om een beperkte periode in hun leven gaat. Wat kan het beleid leren uit dit levenslopperspectief?

“Er zijn een heleboel gebeurtenissen die bepalen of iemand in armoede valt of er terug uit klimt. Veel van die gebeurtenissen hangen samen met transities in het leven, zoals scheiden of weduwe worden. Ik vind de onderlinge samenhang van levensfasen een belangrijke vaststelling. Als je opgroeit als kind in armoede, dan draag je daar soms de rest van je leven de gevolgen van. Onder andere omdat de ontwikkeling van je hersenen er de impact van kunnen ondervinden. Dat wil uiteraard niet zeggen dat alles vastligt, maar het betekent wel dat we oog moeten hebben voor het levenslopperspectief. Het beleid trekt daar lessen uit, bijvoorbeeld door in te zetten op de eerste 1.000 dagen van het kind.”

Uit het onderzoek naar armoede en mentale gezondheid blijkt het grote belang van de perceptie van armoede. Zich arm voelen kan ook een probleem zijn.

“Armoede is altijd relatief. Als iedereen rondom je het beter heeft, dan zal het wringen als je niet mee op café of

restaurant kan gaan. Dat zorgt ervoor dat je armoede ook subjectief kan aanvoelen. Dat speelt een grote rol bij mentaal welzijn. Het gaat niet alleen om geldgebrek, maar ook om het gevoel dat je uitgesloten bent.”

Over de interactie tussen armoede en geestelijke gezondheid weten nog lang niet alles. Het multidimensionele beeld van armoede wordt nog volop onderzocht.

“We kennen de basiscijfers rond armoede. Maar de verbanden tussen domeinen zijn minder gekend. Vorig jaar is er bijvoorbeeld een aantal middenveldorganisaties in de pers gekomen om te wijzen op het verband tussen wonen en de onderwijssituatie van kinderen. We hebben nood aan meer kwalitatief onderzoek. Cijfers tonen een tendens aan, maar het verhaal achter die cijfers moet worden verteld door mensen met ervaringskennis in armoede.”

» Je kan het *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid* gratis downloaden op www.uantwerpen.be/nl/projecten/usab/

» Lees het volledige interview met Jill Coene op weliswaar.be.



HET BOEKHOUDERS- EFFECT

Wat kan er niet door AI kan worden vervangen? Zorg uiteraard. AI kan geen menselijke versie van nabijheid, erkenning en toewijding aanbieden. Wel zijn er heel wat AI-believers die vinden dat mensen op zich vervangbaar zijn door technologie. Mensen zijn feilbare wezens die dromen, lanterfant en soms ook domme dingen doen. Algoritmes huilen niet en kunnen geen burn-out krijgen. Daarom is het zo belangrijk om de juiste relatie met technologie te ontwikkelen. Technologie is goed als ze ons helpt om ons als mens te ontwikkelen. De vergrijzing, de krapte op de arbeidsmarkt en de verwachte stijging van de zorgvraag vergroten de druk op innovatie. Ook de zorg zal technologische vooruitgang nodig hebben om voldoende productief te blijven.

Wat dat concreet betekent, heb ik onlangs op de massagetafel bij de kinesist ontdekt. Ik til mijn twee jongste kinderen voortdurend op om speelgoedberen, boeken of koekjes te grijpen. (Deze functie van mezelf kan ook niet door AI worden vervangen.) Als je tussen nul en vier bent, kan je het leven niet alleen aan. Je armen en benen zijn gewoon te kort. Mijn hulp leverde me al veel knuffels op, maar onlangs ook een vervelende schouderontsteking. Na de huisdokter en de medische beeldvorming kwam ik bij de kinesist terecht. Die meldde me dat hij op het digitale platform PacsOnWeb geen echografie terugvond.

Digitalisering betekent dus niet dat alles automatisch in orde komt. Gelukkig had het ziekenhuis waar ik mijn schouder liet onderzoeken een degelijke hulpprocedure. Je kon mailen of bellen. Er was een hulplijn waar echte mensen je vraag beantwoordden. Gelukkig ben ik een assertieve beller. Eén telefoontje en de echografie was terecht. Gelukkig ervaar ik sociale controle, zodat ik tijdig naar de dokter ga. Die drie vormen van toeval tonen in het klein dat ons zorgmodel niet voor iedereen op dezelfde manier werkt. We hebben een royaal zorgsysteem. Maar als je



niet zelfredzaam bent en als je geen sociaal netwerk hebt, dan kom je makkelijker in de problemen.

De Servisch-Amerikaanse econoom Branko Milanović heeft veel geschreven over ongelijkheid. Hij benadrukt dat ongelijkheid niet overal en altijd op dezelfde manier werkt. Honderd jaar geleden was er bij ons geen tekort aan sociale controle of informele zorg. Wanneer Milanović de mogelijke impact van AI op werk beschrijft, dan hoopt hij op wat hij een beetje stout het 'boekhouderseffect' noemt. Geen kwaad woord uiteraard over boekhouders – ze vormen net als zorgkundigen een knelpuntberoep. Het gaat erom dat mensen worden ontlast van vervelende en repetitieve taken. Dat geeft hen de vrijheid om werk te verrichten dat meer betekenis, bevrediging en erkenning biedt. Is dat niet wat ook de zorg nodig heeft?

Harold Polis

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Zorg

Jaargang 31 - nummer 2
Editie april - mei 2025

Hoofdredacteur: Liesbeth Van Braeckel

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers:
Astrid De Vos, Lise Collin

Omslagillustratie en tekeningen:
Pieter Van Eenoghe

Fotografie: Jan Locus, Bob Van Mol,
Stephan Vanfleteren, Niels Heselmans

Verantwoordelijke uitgever:
Karine Moykens, secretaris-generaal
Koning Albert II-laan 15 bus 495, 1210 Brussel

Redactiebegeleiding en lay-out:
artoos group

Druk en distributie: artoos group

Oplage: 14.725 ex

Gratis abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@artoosgroup.eu.
Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonneenummer vermelden.

Redactie: redactie@weliswaar.be
Vlaamse overheid – Departement Zorg
Weliswaar
Koning Albert II-laan 15, bus 495, 1210 Brussel

Wil je een kort bericht plaatsen?
info@weliswaar.be

Weliswaar kan geen lezersbrieven opnemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en facebook.com/weliswaar



Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

WIW 173.25 JG31/nr. 2

ISSN 1371-9092



EEN DAG IN ONS BREIN

Door je brein beter te begrijpen, begrijp je jezelf beter, maar ook de mensen om je heen. Waarom doen wij mensen de dingen die we doen? Hoe komt het dat we voelen wat we voelen?

» Eveline Crone, *Een dag in ons brein. Begrijp je hersenen en die van de mensen rondom je*, Lannoo, 2025, 240 p., ISBN 9789401401494 | €25,99

ALS OREN NIET HOREN. ONTDEK DE ONZICHTBARE WERELD VAN MENSEN MET GEHOORVERLIES

Veel slechthorenden en doven worstelen met gevoelens van eenzaamheid en oververmoeidheid. Ze worden vaak over het hoofd gezien, onder meer omdat er te weinig kennis en begrip is over slechthorendheid. Dit boek wil het stigma doorbreken.



» Geeske van Voorthuysen, *Als oren niet horen. Ontdek de onzichtbare wereld van mensen met gehoorverlies*, Lannoo, 2025, 176 p. ISBN 9789020930030 | €24,99



DIAGNOSE VROUW. HOE HET VROUWENLICHAAM WERKT EN WAAROM WE DAT NU PAS ONTDEKKEN

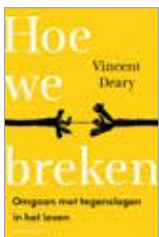
De kennis over het vrouwenlichaam is de laatste decennia flink gegroeid. We weten nu dat het fundamenteel anders werkt dan het lichaam van mannen, en dat deze verschillen beïnvloeden hoe ziektes zich uiten, hoe medicijnen werken en hoe we ouder worden.

» WOMAN inc, *Diagnose vrouw. Hoe het vrouwenlichaam werkt en waarom we dat nu pas ontdekken*, Lannoo, 2025, 260 p. ISBN 9789020933949 | €25,99

ACHTER HET ETIKET. AFGESTEMD OPVOEDEN VAN NEURODIVERSE KINDEREN

De auteur verklaart de impact van een diagnose als ADHD of ASS op een kind en het gezin. Wat houdt neurodivergentie concreet in? Waarom is een open aanpak de beste sleutel tot groei?

» Eline Claeys, *Achter het etiket. Afgestemd opvoeden van neurodiverse kinderen*, Lannoo, 2025, 288 p. ISBN 9789401413664 | €24,99



HOE WE BREKEN. OMGAAN MET TEGENSLAGEN IN HET LEVEN

Dit is een boek over wat er gebeurt als we over onze grenzen worden geduwd. De auteur toont wat er met ons gebeurt als we voor moeilijke situaties staan, en heeft strategieën om daarmee om te gaan. De kracht van rust en herstel staat centraal.

» Vincent Deary, *Hoe we breken. Omgaan met tegenslagen in het leven*, Nieuwezijds, 2025, 320 p. ISBN 9789057126048 | €26,99

WAT HET ZWAARST WEEGT. PROFESSIONALS EN DE AUTONOMIE VAN HET KIND

Hoe reageren kinderrechtvaarders, jeugdbeschermers, kinderartsen en andere professionals op kinderen die in de knel zitten? Met tal van voorbeelden over de spanning tussen het professionele oordeel en de eigen wensen van het kind.

» Ido Weijers, *Wat het zwaarst weegt. Professionals en de autonomie van het kind*, SWP, 2025, 240 p. ISBN 9789085603764 | €29,99



Afgiftekantoor Antwerpen X
artoos group
Oudestraat 19, 1910 Kampenhout

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt vijfmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091



» Het verhaal van Britt lees je in ons dossier op p.16.
Meer verhalen over Sterk Sociaal Werk vind je op www.weliswaar.be.